

© Ахтемійчук Ю.Т., Хмара Т.В., Сем'янів І.О.

УДК 611714/715

ЕПОНІМІЧНІ НАЗВИ ФАСЦІАЛЬНО-М'ЯЗОВИХ СТРУКТУР У КЛІНІЧНІЙ АНАТОМІЇ ГОЛОВИ ТА ШИЇ

Ю.Т.Ахтемійчук, Т.В.Хмара, І.О.Сем'янів

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Альбінуса верхньощелепний м'яз [B.S.Albinus] – аномальний м'яз верхньої щелепи; зовні нагадує плоску м'язову стрічку або веретеноподібний м'язовий пучок, який розташовується на передній поверхні верхньої щелепи, під м'язом-підіймачем верхньої губи (m. levator labii superioris).

Альбінуса драбинчастий м'яз [B.S.Albinus] – дорсальна частина середнього драбинчастого м'яза; починається від поперечних відростків IV-VI шийних хребців і прикріплюється до II ребра.

Аранція м'яз [J.C.Aranzi] (м'яз-підіймач верхньої повіки, m. levator palpebrae superioris) – верхній відділ повікової частини колового м'яза ока; починається від клиноподібної кістки навколо зорового каналу та фасціальної піхви зорового нерва і прикріплюється до верхнього хряща повіки (tarsus superior).

Арнольда м'яз [F.Arnold] (власний м'яз-підіймач крила носа, m. levator alae nasi proprium) – варіант будови мімічних м'язів крил носа; починається від верхнього краю хряща крил носа і прикріплюється на кінчику носа.

Беклара трикутник [P.Beclard] (нижній язиковий трикутник – trigonum linguale inferior) – розташовується під язиковим трикутником Пирогова; обмежений заднім черевцем двочеревцевого м'яза, заднім краєм під'язиково-язикового м'яза (Загласа) і великим рогом під'язикової кістки. В його

межах під під'язиково-язиковим м'язом простягається язикова артерія, яку можна оголоти для перев'язки з приводу кровотечі.

Бішоффа м'яз [Th.L.Bischoff] (лопатково-шийний м'яз, m. omocervicalis) – непостійний, починається від передньої дуги атланта та поперечних відростків II-III шийних хребців, прикріплюються щільним сухожилком до надплечового кінця ключиці.

Бойєра сумка [A.Boyer] – слизова сумка, яка знаходиться на поверхні щито-під'язикової перетинки, між нею і щито-під'язиковим м'язом; утворюється внаслідок постійних рухів гортані і під'язикової кістки при ковтанні.

Брюкке м'яз [E.W.Brucke] (меридіанні волокна війкового м'яза, fibrae meridionales m. ciliaris) – м'язові волокна зовнішньої частини війкового м'яза; починаються від білкової оболонки ока (sclera) і закінчуються ззаду у власній судинній оболонці (choroidae); підтягує власну судинну оболонку наперед та послаблює натяг капсули кришталика, беручи участь в акомодатії.

Бурнса простір [A.Burns] (надгруднинний міжпоневротичний простір, spatium interaponeuroticum suprasternale) – міжфасціальна щілина над яремною вирізкою груднини, обмежена поверхневою та глибокою пластинками власної фасції шиї (за В.М.Шевкуненком); вміст: пухка клітковина, анастомоз між передніми яремними венами (arcus venosus jugularis), лімфатичні судини та

надгруднинні лімфатичні вузли; сполучається з бічними заутками (*recessus laterales*), які знаходяться позаду груднинно-ключично-соскоподібних м'язів.

Вальдейєра підключичний трикутник [H.W.Waldeyer-Hartz] (підключичний трикутник, *trigonum subclaviculare*) – обмежений: латерально – переднім драбинчастим м'язом, медіально – нижньою частиною довгого м'яза шиї, знизу – куполом плеври. Вміст: початковий відділ хребетної артерії, середній і нижній (або шийно-грудний) шийні вузли симпатичного стовбура, нижня щитоподібна артерія, верхня частина грудної протоки.

Генле м'язи [F.G.J.Henle] – верхній і нижній м'язи різців (*mm. incisivi superior et inferior*); верхній м'яз починається над зубним краєм верхньої щелепи, від рівня коренів латерального різця та ікла, біля кута рота з'єднується з м'язовими волокнами колового м'яза рота; нижній м'яз різців починається від зубного краю нижньої щелепи на рівні ікла, прямує до кута рота і закінчується у волокнах колового м'яза рота.

Грассе контрактура [J.Grasset] – контрактура груднинно-ключично-соскоподібного м'яза на паралізованому боці внаслідок крововиливу в мозок.

Грубєра мішок [W.L.Gruber] (сліпий мішок груднинно-ключично-соскоподібного м'яза, *saccus caecus musculi sternocleidomastoidei*) – утворений зрощенням власної і лопатково-ключичної фасції шиї вздовж латерального краю груднинно-ключично-соскоподібного м'яза.

Дікея волокна [J.S.Dickey] (Дікея додаткова зв'язка) – тонкі фасціальні волокна, які простягаються від сухожилка переднього драбинчастого м'яза до купола плеври; укріплюють його фасціальну піхву.

Діттеля серпоподібна складка [L.R.Dittell] – потовщення поверхневої фасції шиї у ділянці верхнього отвору грудної клітки, крізь яке зовнішня яремна вена пронизує фасцію і впадає у венозний кут Пирогова.

Дугласа м'яз [J.Douglas] (шило-хондро-під'язиковий м'яз, *m. stylohyoideus*)

– додаткові пучки шило-під'язикового м'яза, які прямують від шилоподібного відростка до під'язикової кістки (варіант будови).

Ерба точка [W.H.Erb] – умовна точка, яка визначається біля заднього краю груднинно-ключично-соскоподібного м'яза, на межі його верхньої і середньої третин – місце виходу гілок шийного сплетення в підшкірну клітковину бічного трикутника шиї; топографо-анатомічний орієнтир при виконанні регіонарної анестезії шийного сплетення.

Жерді під'язикова ямка [P.N.Gerdy] (Жерді сонна ямка, Жерді сонний трикутник, Мальгеня трикутник, Мальгеня ямка, Рюдінгера трикутник) – обмежена груднинно-ключично-соскоподібним м'язом (ззаду), лопатково-під'язиковим м'язом (знизу), заднім черевцем двочеревцевого м'яза (зверху); використовується для оголення основного судинно-нервового пучка шиї з метою перев'язки сонної артерії.

Загласа м'яз [J.Zaglas] (під'язиково-язиковий м'яз, *m. hyoglossus*) – середні м'язові волокна під'язиково-язикового м'яза, які прямують від малих рогів під'язикової кістки до кореня язика.

Іванова м'яз (радіальні волокна війкового м'яза, *fibrae radiales m. ciliaris*) – середня порція м'язових волокон війкового м'яза, які з'єднують війкові відростки і трабекулярну сітку (*retinaculum trabeculare*); разом з меридіанними волокнами війкового м'яза утворюють м'яз-натягувач власної судинної оболонки (*m. tensor choroidea*).

Клейна м'яз [Ed.E.Klein] (м'яз-стискач губ, *m. compressor labii*, Краузе м'яз) – частина волокон колового м'яза рота, які прямують сагітально до шкіри губ.

Койтера м'яз [V.Kooyter] (м'яз-зморщувач брови, *m. corrugator superciliaris*) – мимічний м'яз, який зсуває брови, утворюючи між ними поздовжні складки; починається від носової частини лобової кістки, прямує доверху і латерально, прикріплюється до шкіри відповідної брови. Частина пучків м'яза-зморщувача брови на склепінні черепа переплітається з пучками колового м'яза

ока та з потилично-лобовим м'язом. Тягне шкіру лоба донизу і медіально, в результаті чого над коренем носа утворюються вертикальні (поздовжні) складки.

Лаута м'яз [E.A.Lauth] (м'яз-опускач вушної раковини, *m. depressor auriculae*) – починається від хрящової частини зовнішнього слухового ходу, прикріплюється до шилоподібного відростка скроневої кістки або шийного апоневроза (варіант будови м'яза).

Меркеля м'яз [K.L.Merkel] (м'яз-звужувач нижньої губи) – нижня частина колового м'яза рота (варіант будови м'язів округлості рота).

Мюллера очноямковий м'яз [H.Muller] (очноямковий м'яз, *m. orbitalis*) – складається з гладеньких м'язових волокон; починається на задній поверхні м'яза-підіймача верхньої повіки, на 2 мм ззаду від місця переходу його в сухожилок; прикріплюється до верхнього хряща повіки за допомогою сполучнотканинного шару, який містить велику кількість еластичних волокон; знаходиться в глибині очної ямки, перегинається через нижню очноямкову щілину. Завдяки сагітальному напрямку м'язових волокон розширює очну щілину та тягне вгору верхню повіку.

Мюллера м'яз [H.Muller] (колові волокна війкового м'яза, *fibrae circulares m. ciliaris*) – медіальна порція м'язових волокон війкового м'яза; звужує війкове тіло і наближує його до кришталика, що призводить до послаблення капсули кришталика та збільшення його кривини.

Пирогова трикутник [М.І.Пирогов] – язиковий трикутник (*trigonum linguale*) – ділянка в піднижньощелепному трикутнику, який відноситься до переднього трикутника шиї; обмежений: спереду – заднім (латеральним) краєм щелепно-під'язикового м'яза, ззаду та знизу – заднім черевцем двочеревцевого м'яза, зверху – під'язиковим нервом і язиковою веною; дно трикутника – під'язиково-язиковий м'яз; місце оголення та перев'язки язикової артерії (гілки зовнішньої сонної артерії).

Портера фасція [W.H.Porter] (Ріше апоневроз, Ріше передтрахейна пластинка, Ріше шийна фасція) – передтрахейна пластинка (*lamina pretrachealis*) шийної фасції, яка прикріплюється до тіла та рогів під'язикової кістки, груднинно-ключичного суглоба, груднинного кінця ключиці та ості лопатки; утворює фасціальні піхви для груднинно-під'язикового, груднинно-щитоподібного, щито-під'язикового і лопатково-під'язикового м'язів.

Ріолана м'яз [J.Riolan] (коловий м'яз ока, *m. orbicularis oculi*) – м'язові волокна, які простягаються уздовж країв повік.

Ріолана букет [J.Riolan] ("букет анатомічний") – група м'язів, які починаються від шилоподібного відростка (шило-під'язиковий, шило-глотковий, шило-язиковий мм.).

Санторині м'яз [G.D.Santorini] – 1) м'яз гордіїв (*m. procerus*) – мімічний м'яз, який опускає шкіру надперенісся, утворюючи поперечні складки; починається на спинці носа і прикріплюється до шкіри надперенісся; 2) м'яз сміху (*m. risorius*) – мімічний м'яз, який відтягує кут рота латерально, поглиблюючи носогубну складку; починається від привушної фасції та жувального м'яза, прикріплюється до шкіри кута рота; 3) м'яз-зморщувач нижньої губи (*m. corrugator labii inferioris*) – починається від основи нижньої щелепи, нижче підборідного отвору, прикріплюються до шкіри і слизової оболонки нижньої губи; відтягує і зморщує нижню губу, бере участь у вираженні іронії, суму та відрази; частково покритий м'язом-опускачем кута рота; 4) малий виличний м'яз (*m. zygomaticus minor*) – починається від виличної кістки, вплітається у шкіру кута рота; поглиблює носогубну складку і тягне крило носа вгору.

Сімона трикутник [W.Simon] – обмежений поворотним гортанним нервом (медіально), загальною сонною артерією (латерально) та нижньою щитоподібною артерією (зверху); топографо-анатомічна "заборонена зона", де можна травмувати гілки

блукаючого нерва під час хірургічних втручань на щитоподібній залозі.

Старкова фасціальна завіса [О.В.Старков] – фасціальний листок, який розмежовує приглотковий та міжщелепний клітковинні простори глибокої ділянки лица; знаходиться медіальніше привушної залози, прикріплюється до нижніх країв піхви шилоподібного відростка.

Фарабефа трикутник [L.H.Farabeuf] – знаходиться в сонному трикутнику; обмежений внутрішньою яремною і лицевою венами та під'язиковим нервом; топографо-анатомічний орієнтир при оперативних втручаннях на шії.

Шарпі фасція [W.Sharpey] (глотково-передхребтова фасція, fascia pharyngorae-vertebralis) – листок власної фасції лица, який розмежовує заглотковий та приглотковий клітковинні простори.

Шипо трикутник [A.Chippault] – трикутник на зовнішній поверхні соскоподібного відростка; обмежений: зверху – умовною горизонтальною лінією, яка є продов-

женням назад виличної дуги; спереду – заднім краєм зовнішнього слухового отвору з надходовою остю (Генле ость, Цукеркандля ость), ззаду – соскоподібним гребенем, до якого прикріплюється груднинно-ключично-соскоподібний м'яз; раціональне місце для антротомії.

Ювари діафрагма [E.Juvara] (Іоннеско діафрагма, шилоподібна діафрагма, diaphragma styloideum) – фронтальна фасціальна пластинка, яка утворена фаціальними листками глибокої ділянки лица, що відходять від шилоподібного відростка, шило-під'язикового, шило-глоткового та шило-язикового м'язів; натягнута між шилоподібним відростком і глотково-передхребтовим фасціальним вузлом; спереду продовжується у фасціальну завісу Старкова, медіально – у глотково-передхребтову фасцію (Шарпі фасція).

Юн'а м'яз [K.G.Jung] (пірамідний м'яз вушної раковини, m. pyramidalis auriculae) – рудиментний м'яз; починається від козелка, прикріплюється до ості завитки вушної раковини.

Література

1. Кернесюк Н.Л. *Оперативная хирургия и топографическая анатомия. Ч. 1. Общая оперативная хирургия и топографическая анатомия: Учебник.* / Н.Л. Кернесюк. – Екатеринбург: Изд. УГМА, 2003. – 312 с.
2. *Міжнародна анатомічна номенклатура / За ред І.І.Бобрика, В.Г.Ковешнікова.* – К.: Здоров'я, 2001. – 328 с.
3. *Міжнародна гістологічна та ембріологічна номенклатура / А.Й.Іванова, Ю.Б.Чайковський, О.Д.Луцик.* – Львів: Львівський медичний інститут, 1993. – 176 с.
4. *Словарь терминов по клинической анатомии [уклад. Г.Н.Топоров, Н.И.Панасенко].* – М.: ОАО "Издательство "Медицина", 2008. – 464 с.
5. *Словник-довідник з клінічної анатомії – російсько-українсько-латинський (близько 15 тис. слів) [уклад. Р.М. Портус].* – 3.: "Поліграф", 2005. – 560 с.
6. *Толковый анатомический словарь [уклад. Тибор Донат].* – Будапешт, 1964. – 590 с.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

© Ахтемійчук Ю.Т., Хмара Т.В., Сем'янів І.О.